

Židovská škola Levice

Námet expozície

Prvé poschodie – kinosála:

Kinosála by mala byť určená na premietanie filmov súvisiacich s expozíciou, ale zároveň aj ako priestor na príležitostné premietanie tématického charakteru pri rôznych typoch vzdelávacích aktivít v nových priestoroch. Je potrebné zistiť aké dokumenty sú v držbe SFÚ, v archíve RTVS, ale aj komerčných televízií, filmov z produkcie levickej televízie ako aj amatérskych tvorcov. Napr.:

http://www.skcinema.sk/ar1-sfu/sk/detail-sfu_un_cat.0-009866-Pozvanie-do-okresu-Levice-dokumentarny-film/

<https://mylevice.sme.sk/c/7836249/levicky-rodak-folklorista-a-reziser-dezider-tocka.html>

<https://www.youtube.com/watch?v=w-Z15LL8S2o>

<https://www.youtube.com/watch?v=0Nc0cl7MF4U>

<https://www.youtube.com/watch?v=riu7gB5BhVw>

<https://www.youtube.com/watch?v=i13o8Vldz-Q>

<https://www.youtube.com/watch?v=5daxgC4Bd3s>

<https://www.youtube.com/watch?v=59jpxpngPik>

https://www.youtube.com/watch?v=K11As_hxlbE

<https://www.youtube.com/watch?v=aHsg7DaJSjo>

<https://www.youtube.com/watch?v=G6sRsoLa51Y>

<https://www.youtube.com/watch?v=IVa7EN13UFw>

<https://www.tvtekovhont.sk/2019/08/21/katolicka-spojena-skola-v-leviciach-do-noveho-skolskeho-roka-s-novymi-projektami/>

<https://www.tvtekovhont.sk/>

Audio: <https://www.rtvsk.sk/radio/archiv-plus/hrady-a-zamky-slovenska/229789/levice>

<https://reginazapad.rtvsk.sk/clanky/kultura-a-hudba/289405/vychadza-unikatna-kniha-o-starych-leviciach>

Zároveň treba vytipovať dobré príspevky detí z prebiehajúcej súťaže detských filmov o meste Levice. Stálo by za úvahu natočiť samostatný dokument o meste Levice a blízkom okolí. Samozrejme s využitím domácich tvorcov.

Druhé poschodie – galéria:

Galériu by bolo potrebné koncipovať, ako stálu výstavu výtvarných diel vrátane fotografií a digitalizovaných kópií týkajúcich sa mesta Levice. Navrhujem využiť priestor mimo stien a vytvoriť akýsi labyrint diel visiacich v priestore, tak aby bol návštevník nútený chodiť pomedzi umelecké diela. Steny by bolo vhodné ponechať na príležitostné výstavy hlavne domácich výtvarníkov. Myslím si, že by bolo vhodné pri príležitosti projektu a pri jeho otvorení realizovať výstavu „Levice moje mesto“ a vyzvať výtvarníkov aby svoje diela darovali galérii, čím by sa vytvoril základ zbierkového fondu galérie.

Druhé poschodie – expozícia 1:

1. Levice v priebehu dejín
 - Chronológia levických dejín
 - Zoznam starostov a primátorov
 - Sčítanie obyvateľov mesta Levice podľa národností a konfesií
 - Cirkvi v meste s osobitným zameraním na židovské náboženstvo
 - Školstvo s osobitným zameraním na židovskú školu
2. Žili sme tu spolu
 - Slováci
 - Maďari
 - Česi
 - Rómovia
 - Židia

Na dokumentáciu je dostatok hlavne fotografického a dokumentárneho materiálu v archíve aj v publikáciách. Môžeme využiť historické pohľady na mesto – veduty, je možné použiť aj vyššie uvedené dokumentárne filmy.

Druhé poschodie – expozícia 2:

Malá miestnosť bude poňatá ako miestnosť osobností z jednotlivých národnostných skupín.

Predbežný návrh:

Židovské osobnosti:

Engelová Terézia, Engel Teréz (1908 – 1947), autorka piatich románov a viacerých poviedok, písala po maďarsky pod pseudonymom Rudnóy Teréz. Posmrtno, v roku 1947 vyšiel jej román Szabaduló asszonyok (Oslobodzujúce sa ženy), prvý román o holokauste v maďarčine.

Strasser Elemír, JUDr. (1906 - ?) Právnik, štúdium práva ukončil roku 1927 na Karlovej univerzite v Prahe. Vydavateľ novín Lévai újság, ktoré vychádzali v Leviciach v rokoch 1934 – 1938. V roku 1934 vydal Lévai lexikon, encyklopedické dielo o Leviciach. Zakladateľ telovýchovného spolku Juventus.

Stránszky Bernát (1877 -) rodák z Nitry, v Leviciach pôsobil od roku 1920 ako hostinský. Vlastnil dnešnú reštauráciu Sitno, prevádzkoval tu tiež malý hotel. Postavil budovu kina Orient, prvého zvukového kina v Leviciach (bývalé kino Slovan).

Weinberger Ladislav, PhMr. (1897 – 1944) Lekárnik, štúdium farmácie ukončil na Karlovej univerzite v Prahe v roku 1923. Od roku 1926 bol spolumajiteľom lekárne Salvator.

Molnár Maximilián, MUDr. (1892 – 1944). Lekár, chirurg, vedúci lekár a majiteľ súkromného chirurgického sanatória, ktoré sídlilo v budove oproti parku, po druhej svetovej vojne tu sídlila poliklinika.

Rusznák Henrik (1891 - ?) fotograf, majiteľ fotografického ateliéru. Narodil sa v Lučenci, do Levíc prišiel v roku 1920. Prežil deportáciu.

Schulcz Ignác (1874 - 1944), majiteľ tlačiarne Schulcz a syn, vydavateľ novín Léva és vidéke.

Kürti Gustáv (1874 - 1944), majiteľ známeho obchodu s oblečením.

Knapp Dávid (1850 – 1928) zakladateľ známej firmy, ktorá obchodovala s poľnohospodárskou technikou. K prvému sortimentu, ktorý bol na predaj, patrili napríklad parné mláťačky Hoffher a Schrantz, motory značky Ganz, rôzne sekačky, pluhy a iné stroje na obrábanie pôdy. Firma Dávid Knapp bola známa na celom južnom Slovensku, zásobovala veľkostatky aj menších hospodárov poľnohospodárskou technikou.

Židovská škola učiteľia:

František Bányai (1866 - 1944) učiteľ židovskej školy v Leviciach od roku 1892, neskôr bol aj jej riaditeľom.

Ignác Erdős (1882 – 1937) učiteľ v židovskej škole v Leviciach od roku 1911, od roku 1929 riaditeľ židovskej školy v Leviciach.

Ignác Steiner (1845 – 1933) učiteľ a riaditeľ židovskej školy v Leviciach.

Česká inteligencia:

Kozák Bohuslav, akademický maliar (1903 – 1938) Profesor výtvarnej výchovy a matematiky na učiteľskom ústave v Leviciach, v roku 1938 riaditeľ školy.

Šorner Karel (1884 -1969) Riaditeľ učiteľského ústavu v Leviciach v rokoch 1921 – 1936, spoluautor metodiky vyučovania na malotriednych školách.

Slováci v Leviciach

Denk Ján, hostinský a hoteliér, prenájomca mestského hotela Lev v rokoch 1922 – 1940.

Hrúz Samuel (1877 – 1976) školský inšpektor, vedúci Školského inšpektorátu v Leviciach v rokoch 1921 – 1937.

Ravasz Ondrej, JUDr. V rokoch 1919 – 1922 mešťanosta Levíc, v rokoch 1923 - 1938 náčelník Okresného úradu v Leviciach.

Sekan Ladislav, PhMr. (1884 – 1944) od roku 1926 majiteľ lekárne Salvator v Leviciach.

Czibulka Rudolf (1870 – 1945), architekt. Technickú univerzitu v Budapešti ukončil v roku 1894. V roku 1901 sa usadil v Leviciach. Autor projektov mnohých verejných i súkromných stavieb v Leviciach a na okolí. Na levickom Námestí hrdinov stojí viacero budov, ktoré projektoval: budova mestského úradu (1902, nadstavba 1927), Kleinovho „vežičkového“ domu (1904), dom patriaci Zboru reformovanej cirkvi – Kalvin udvar (1908) a dom rodiny Jozsefcsekovcov (1929). Je autorom projektov prístavby veží Kostola sv. Michala, evanjelického kostola a prestavby a prístavby synagógy (1902).

Dezider Točka sa narodil 21. januára 1931 v Leviciach do rodiny, ktorá mala spolu štyri deti. Patrila medzi prvých amatérskych hercov v meste. Okrem divadla bol aj členom tanečných súborov. Čerstvého absolventa gymnázia angažovali do SLUK-u. Keď sa s tancom nadobro

rozlúčil, nastúpil do televízie. Medzičasom, v roku 1960, promoval na FAMU. Postupne si dláždil cestu medzi uznávaných slovenských režisérov. Jeho parketou boli prírodovedné dokumentárne filmy, ktorých ako režisér natočil viac ako osemdesiat. Posledné filmy natočil ako 65-ročný. Zomrel 18. mája 2015.

V Leviciach pôsobil oscarový režisér **Ján Kadár**. Rodákom z Levíc je svetoznámy fotograf **Ladislav Bielik**.

Rómske osobnosti:

Patkó Béla

Miroslav Rác,

Ondrej Krajňák.

Maďarské osobnosti:

Gyula Antal (1896 - 1938) kňaza Reformovaného zboru v Leviciach, mešťanosta Levíc v rokoch 1934 - 1938.

Osobnosti môžeme predstaviť prostredníctvom hercov, ktorí budú ich predstaviteľmi.